

doprinos okončavanju oštećivanja identiteta nemačke nacije preko nacizma u idejnom teroru (Olles 1998). Valzer je hteo da savesti pruži novi jezik sećanja. On ne traži podvlačenje crte već novo kultiviranje u sagledavanju Aušvica, a Bubis je nateran da bude moralni inkvizitor (Müller, Baal 1998). Da je samo desnica podržala Valzera, debata bi bila gotovo ritualna. Međutim snažan talas otpora Valzeru pogodio je i spoljnopoličke pretenzije novog socijaldemokratskog režima za vodećom ulogom u Evropi, koja se ne može voditi sa Aušvicom kao mazohističkim znamenom. Otuda i znatno šira podrška Valzeru izvan konzervativnog jezgra.

Zbog složenosti problema, a i otud što oživljavanje Aušvica nije više samo stvar spora leve i desnice nego i sveukupnog nemačkog identiteta, Broder je oporo zaključio da Nemci neće Jevrejima nikada oprostiti holokaust. Bez Bubisove reakcije Valzerov govor bi bio banalnost. Da li se Jevreji moraju osećati odgovornim, kako reče Donani (socijaldemokrat iz dobre kuće)? Dilema je opštije prirode: mora li crnac čije je roditelje linčovala bela svetina da se pita da li bi prišao Ku-kluks-klanu da je rođen kao belac (Broder 1998)? Bilo je još oštrijih prigovora Valzerovom središnjem stavu da se "savest ne može delegirati". Ne vrši li Valzer u stvari na agresivan i samoironičan način samokritiku, jer ne želi vlastitu savest da učini javnom stvari (Podak 1998)? Berlinska republika počinje sa izmirenjem sa zločincima, ali i sa disciplinovanjem žrtava, još odsečnije zaključio je komentator hamburškog časopisa Konkret. Nemačka se sa nestankom DDR-a otarasila komunističkih boraca iz pokreta otpora, a ostali progonjeni od nacizma pripadaju računici alla Dohnanyi. Postalo je sasvim očevidno da je izmirenje intelektualaca sa moći ujedinjene Nemačke nerazdvojivo od Aušvica. Valzer je bio sasvim jasan: "Ja ne moram više podnositi nepodnošljivo. Ne mogu učestvovati u diskvalifikovanju potiskivanja" (Walser 1998).

Habermas je dosledno reagovao rečima da onaj ko Aušvic drži za "našu sramotu" jeste zainteresovan za sliku koji drugi o nama imaju, a ne za sliku koju su građani Nemačke izgradili o sebi u odnosu na slom civilizacije, da bi sami sebi u oči pogledali i uzajamno se uvažavali. Sa spomenikom ubijenim Jevrejima pokušavamo da rasčistimo sa samim sobom. Holokaust spomenik nije monumentalizacija nemačke sramote nego izraz civilnog poštovanja potomaka žrtava" (Habermas 1999). Levica je još oštrije uočila da se u Valzerovim rečima manje nego u Bitburgu ili u sporu Historikertstreit radi o običnom podvlačenju crte. Sada, naime, mlade Nemce treba prinuditi na kontinuitet poricanja (onoga tipa kako se prosečan Nemačkinac danas pita): ako sam se kao mladić i prijavio dobrovoljno u Wehrmacht ne znam kakve veze imam sa "našom sramotom". Mladima ne treba dozvoliti da se sa nemačkim zločinima susreću u nacionalnim kategorijama "sramote" ili "krivice". Prilikom izložbe o Wehrmacht zločinima 1997. u Minhenu nacisti su, protestujući protiv izložbe, na demonstracijama nosili parolu "Naši očevi nisu bili ubice". Danas 55% Nemaca ne želi više ništa da zna o zločinima nacista (Kunstreich 1999), a ima dosta istoričara koji se bore protiv onih koji su protiv podvlačenja crte. Samopoimanje kao žrtve je nacionalna spona koja povezuje Nemce: zbog toga Valzer, Augštajn i Nolte ne prestaju da na svoj način instrumentalizuju Aušvic.

4. 2. Osnovne teme i opštiji značaj debate:

Da je Valzer debata samo nemačka stvar zasluživala bi manje pažnje, jer verovatno neće biti konačna faza debata oko fašizma. Ona se, međutim, tiče svih masovnih zločina koji se